

УДК: 378(94):75«19»/20«20»«71»

НАТАЛІЯ АВШЕНЮК

м. Київ, Україна

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ
ВИЩОЇ ОСВІТИ В АВСТРАЛІЇ
НАПРИКІНЦІ ХХ - ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ**

**THE PECULIARITIES OF TRANSNATIONAL HIGHER
EDUCATION DEVELOPMENT IN AUSTRALIA
AT THE LATE 20TH - EARLY 21ST CENTURIES**

Проаналізовано прогресивний досвід вироблення національної політики експорту освітніх послуг та розвитку транснаціональної вищої освіти в країні-лідері міжнародної освіти - Австралії. Охарактеризовано два етапи розвитку транснаціональної вищої освіти: перший етап - 90-ті рр. ХХ ст., пов'язаний з розширенням інтернаціоналізації та формуванням ринку транснаціональних освітніх послуг, та другий етап - початок ХХІ ст. й донині, сфокусований на забезпеченні якості транснаціональної освіти.

Ключові слова: інтернаціоналізація вищої освіти, експорт освітніх послуг, транснаціональна вища освіта, забезпечення якості освіти, індивідуальна й інституційна міжнародна мобільність.

Проанализирован прогрессивный опыт формирования национальной политики экспорта образовательных услуг и развития транснационального высшего образования в стране-лидере международного образования — Австралии. Охарактеризованы два этапа развития транснационального высшего образования: первый этап — 90-е гг. ХХ ст., связанный с расширением интернационализации и формированием рынка транснациональных образовательных услуг, и второй этап - с начала ХХІ ст. и донныне, сфокусированный на обеспечении качества транснационального образования.

Ключевые слова: интернационализация высшего образования, экспорт образовательных услуг, транснациональное высшее образование, обеспечение качества образования, индивидуальная и институциональная международная мобильность.

The progressive experience of forming national policy on educational services export and development of transnational higher education in the leading country of international education -Australia - has been analyzed. Two stages in the development of transnational higher education have been characterized, namely: the first stage - of the 1990s, associated with the expansion of internationalization and the emergence of

transnational éducation services market, and the second stage - from the beginning of the 21st century till now, focused on the quality of transnational éducation.

Key words: internationalization of higher éducation, export of educational services, transnational higher éducation, quality éducation ensuring, individual and institutional international mobility.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розширення міжнародного експорту освітніх послуг за останні двадцять років увійшло до найважливіших пріоритетів державної політики розвинених англомовних країн, передусім Великої Британії, США й Австралійського Союзу. Такий стан справ, на наш погляд, пояснюється декількома причинами, а саме: по-перше, підготовка фахівців для зарубіжних країн стає однією з найвигідніших статей експорту; по-друге, підготовка фахівців для інших країн - це сприяння реалізації геополітичних і економічних інтересів країни; по-третє, прагнення привабити іноземних студентів спонукає уряди країн-експортерів реформувати системи підготовки фахівців з урахуванням вимог світового ринку праці, підвищувати якість навчання у вищих навчальних закладах (ВНЗ), розробляти нові навчальні програми і курси з імплементацією міжнародного компоненту, що забезпечує підготовку випускників до роботи в умовах глобальної економіки і перетворення національних університетів у міжнародні науково-освітні комплекси; по-четверте, прагнення країн-експортерів освітніх послуг використовувати кращих іноземних студентів для розвитку економіки і науки на своїх теренах. Враховуючи зазначене, уряди країн-експортерів виявляють серйозну підтримку своїм ВНЗ, у тому числі й фінансову, щодо залучення іноземних студентів.

За визначенням експертів, світовий ринок освітніх послуг оцінюється у 40 млрд дол. США, з яких 3,6 млрд дол. щорічно отримує за навчання іноземних студентів Австралія. Ця країна знаходиться на п'ятому місці у світі за часткою іноземних студентів, яка складає 14%, а впродовж останніх двох десятиліть кількісний приріс абітурієнтів із-за кордону склав безпрецедентних 594 % [2, с. 59]. Ми поділяємо думку дослідників про те, що залучення значної кількості іноземних студентів до системи вищої освіти досліджуваної країни є результатом насамперед активної міжнародної маркетингової діяльності університетів, а також цілеспрямованої державної економічної, політичної й інформаційної підтримки. Велике значення також має відносна дешевизна навчання за високої її якості, адже рік навчання на бакалаврській програмі не громадянину Австралії коштує 6-9 тис. дол. США [3, с. 11].

Можливість отримання додаткових коштів особливо актуальна для України в умовах сучасної фінансової кризи та очевидного недофінансування освітньо-наукової сфери. За даними Міністерства освіти і науки, молоді та спорту, надання освітніх послуг іноземним громадянам дозволило ВНЗ України лише за останні чотири роки заробити 280 млн дол. США, а також забезпечити робочими місцями 5 тис. викладачів і професорів. За останні роки в Україні спостерігається

стійка тенденція щодо збільшення контингенту іноземців, які здобувають вищу освіту, що уможливило входження нашої країни до десятки лідерів у галузі міжнародної освіти. 2011 року в українських ВНЗ навчалося 55 тис. іноземців із 137 країн світу, зокрема за здвоєними програмами між університетами України та Франції, Німеччини, Польщі, Росії, КНР тощо [4]. До незаперечних переваг української вищої школи відносяться науковість, фундаментальність й енциклопедичність освіти, що стають пріоритетними напрямами у пошуку нових моделей розвитку університетів зарубіжжя. Адже у Декларації Першої Всесвітньої конференції ЮНЕСКО «Вища освіта у XXI столітті: підходи і практичні заходи» (1998 р.) зазначено про необхідність відмови від підготовки «фахівців за вузькими спеціальностями» на користь фундаменталізації, яка сприяє підготовленості фахівців до професійної мобільності в умовах швидких технологічних змін [1, с. 30]. Для прискорення експортної діяльності українських університетів важливим є посилення попиту іноземних студентів на вивчення фізико-математичних та комп'ютерних наук, у яких українські ВНЗ мають значний досвід та міжнародне визнання. Крім того, приєднання України у травні 2005 р. до Болонської конвенції з вищої освіти, перспектива взаємовизнання європейських та українських дипломів, а також формування спільних підходів до якості освіти сприяє розширенню експортних можливостей українських ВНЗ.

Формулювання мети статті. Отже, на наш погляд, Україна, з академічного погляду, має необхідні стартові умови для підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку освітніх послуг та суттєвого збільшення експортних пропозицій. Проте відсутність усвідомлення на всіх рівнях величезного економічного і геополітичного значення експорту освітніх послуг у цілому для розвитку країни, відсутність цільової державної програми, чітко скоординованої діяльності основних суб'єктів на державному, регіональному і місцевому рівнях гальмує різновекторність міжнародної торгівлі освітніми послугами та ширше залучення іноземних студентів і викладачів з далекого зарубіжжя. А відтак вважаємо за *необхідне вдумливе вивчення* прогресивного досвіду вироблення національної політики щодо експорту освітніх послуг та розвитку транснаціональної вищої освіти (ТВО) в країнах-лідерах міжнародної освіти, зокрема Австралії.

Вклад основного матеріалу дослідження. Варто зазначити, що сектор освітніх послуг - один із найменш відкритих на ринках різних країн. Причина цього, на думку більшості експертів, пов'язана із встановленням балансу між збереженням національних освітніх пріоритетів та дослідженням шляхів подальшої *~МоєрШізіціГтор'гівлі освітніми послугами. 'Адже зі' і44 країн-учасниківІООТ 44* ратифікували цей документ у сфері торгівлі освітніми послугами, причому 21 країна включила до національного реєстру послуги на рівні вищої освіти. Однак нині лише три країни - Австралія, США та Нова Зеландія - чітко окреслили свої інтереси у торговельних пропозиціях щодо вищої освіти [11, с. 15].

Закцентуємо, що державна стратегія розвитку ТВО Австралії спрямована на отримання прибутку, тобто освітні послуги надаються виключно на платній

основі, а надання державних субсидій не передбачено. Навчання іноземних студентів дає додатковий прибуток, стимулюючи університети реалізовувати підприємницьку стратегію на міжнародному освітньому ринку. Уряд цієї країни надає університетам значну автономію, забезпечуючи високу репутацію своєї системи вищої освіти, а також високий ступінь захисту для іноземних студентів. Політика ТВО в Австралії ініціюється й підтримується на державному рівні з метою експортування освітніх послуг. Вона базується на трьох компонентах: 1) послідовному введенні нової системи фінансування університетів (диференційована система оплати навчання іноземних студентів, включаючи систему додаткових субсидій); 2) маркетингу австралійської університетської освіти (створенні при посольствах Австралії освітніх та культурних центрів); 3) зміні візової та міграційної політики для збільшення прийому іноземних студентів і надання можливостей залишитися на постійне місце проживання в країні. Результати цієї стратегії красномовно говорять на користь її обрання, оскільки за останні 20 років австралійська ТВО перетворилася на потужний сектор, у якому навчається 30 % іноземних студентів від загальної кількості в усіх університетах країни. І попри те що у системі вищої освіти Австралії запроваджено грантові програми, майже усі іноземні студенти повністю оплачують свої навчання, забезпечуючи 18 % (станом на 2010 р.) прибуток місцевим університетам. А відтак, за статистичними даними у різні роки, ТВО посідає третє/четверте місце експорту Австралії після вугілля, залізної руди та золота, надаючи при цьому робочі місця 125000 фахівців [8, с. 11].

Ретельний аналіз автентичних джерел з проблеми дослідження показав, що становлення й бурхливий розвиток ТВО в Австралії відбувається впродовж останніх двох десятиліть й поділяється на два етапи, а саме: перший етап - 90-ті роки ХХ ст., пов'язаний з розширенням інтернаціоналізації та формуванням ринку транснаціональних освітніх послуг; другий етап - з початку ХХІ ст. й донині, сфокусований здебільшого на розширенні спектру послуг та забезпеченні якості ТВО. Проаналізуємо детально особливості кожного з них.

Перший етап «Розширення інтернаціоналізації вищої освіти й формування ринку освітніх послуг» (90-х рр. ХХ ст.). На початку 90-х рр. ХХ ст. освітня політика країни спрямовувалася на розширення інтернаціоналізації австралійської освіти, пріоритетним засобом досягнення якої визначалася торгівля освітніми послугами. 1992 року уряд Австралії проголосив розширене бачення міжнародної освіти, тому Австралія мала зосередити увагу на наданні вищої освіти іноземним студентам, а також перспективах міжнародної співпраці австралійських навчальних закладах [5, с. 21]. Таку програму підтримували й наступні уряди, визнаючи, що розвиток ТВО слугує основою для соціального, інтелектуального й культурного збагачення Австралії та її стратегічної співпраці з іншими країнами. Адже інтернаціоналізація не лише збільшила прибутки від експорту освіти, підвищила рівень міжкультурних знань і навичок, поліпшила якість освітніх послуг для національних й іноземних студентів, а й підготувала австралійських дипломованих спеціалістів до апробації цих знань на робочих місцях, на які все більше приймали іноземців.

Багатоцільовий характер інтернаціоналізації вищої освіти Австралії знаходимо у документі тогочасного Міністра освіти Девіда Кемпа «Основні завдання інтернаціоналізації» (2001 р.) [7]. Посадовець зазначав, що основними завданнями інтернаціоналізації визначено: 1) зміцнення позицій Австралії на світовому освітньому ринку за рахунок підтримки та забезпечення високих стандартів австралійської освіти; 2) підтвердження репутації Австралії, від якої залежить попит серед іноземних студентів; 3) розширення кругозору австралійських студентів та заохочення їх до налагодження дружніх взаємин з іноземними студентами (особливо це стосується сусідніх країн Південно-Східного Азіатського регіону); 4) сприяння підготовці кваліфікованих фахівців для світової економіки та підтримання міжнародних досліджень й стипендіальних програм.

З початку 90-х рр. ХХ ст. австралійські університети велику увагу приділяли експорту вищої освіти на міжнародному ринку, оскільки системи освіти країн, що розвиваються, не були спроможні задовольнити потреби своїх громадян. Унаслідок цього кількість іноземних студентів, які навчалися в австралійських університетах, значно зросла протягом 90-х рр., загалом збільшуючись від 24998 осіб 1990 року до 95607 осіб 2000 року, 4/5 іноземних студентів прибула зі Східно-Азіатських країн. До 2000 р. в Австралії була помітна значна кількість іноземних студентів з Європи та Америки, багато з яких приїхали до країни, щоб отримати закордонну освіту за програмою обміну студентами. Зіставлення даних дає можливість зробити висновок про посилення конкурентоспроможності Австралії на міжнародному освітньому ринку як привабливої країни для індивідуальної транснаціональної мобільності студентів та викладачів. Так, 1999 року Австралія випередила США та Велику Британію завдяки тому, що отримала 42 % ринку освіти Сінгапуру. Крім того, Австралія посіла друге місце порівняно із США на ринку освіти Індонезії і третє - на ринку освіти Малайзії та Гонконгу, після США та Великої Британії [3, с. 11].

Наголосимо, що уряд країни завжди відігравав головну роль у підтримці розвитку ТВО, формуючи відповідну нормативну базу. Наприкінці ХХ ст. було закладено ґрунтовну законодавчу основу для подальшого успішного експорту освітніх послуг. Зокрема, заслуговують на увагу документи, у яких окреслені вимоги до:

- реєстрації провайдерів вищої освіти для захисту прав іноземних студентів - «Закон Австралійського Союзу про надання освіти іноземним студентам» (1991 р.), «Закон Австралійського Союзу про надання освітніх послуг іноземним студентам» (2000 р.) та «Державний процесуальний кодекс про реєстрацію організацій, що надають вищу освіту іноземним студентам» (2001 р.);

- експорту вищої освіти - програма «Австралійська міжнародна освіта» про створення офіційних двосторонніх програм освіти з університетами інших країн;

- комісійного збору з іноземних студентів - «Про порядок комісійного збору з іноземних студентів», де викладено три основні принципи: 1) сума комісійного збору з іноземних студентів повинна відображати повну собівартість навчання

залежно від розміру плати; 2) місця, що надають іноземним студентам в австралійських університетах, фінансує уряд, тому не можна зменшувати кількість місць в університетах для місцевих студентів; 3) кількість іноземних студентів не обмежується [6, с. 106-108]. Результатом затвердження цих документів став перехід університетів на повну форму оплати за навчання для іноземних студентів. Отже, університети не могли використовувати кошти з держбюджету для зменшення комісійного збору та отримання значної частки на ринку освіти.

Держава та уряди адміністративно-територіальних одиниць Австралійського Союзу активно підтримували процес інтернаціоналізації вищої освіти, реалізуючи заохочення у вигляді різноманітних пільг та маркетингу. Наприклад, уряд Західної Австралії для цього 1993 року створив Міжнародну освітню маркетингову групу, до якої нині входить 19 ВНЗ, зокрема п'ять державних університетів. Саме завдяки цій організації в Західній Австралії кількість іноземних студентів становить 80 %. Уряд Квінсленда у такий спосіб підтримує експорт освіти завдяки Торговому відділу департаменту державного розвитку, беручи участь у контрактних ярмарках, організовуючи зустрічі з представниками навчальних закладів інших країн. Крім того, створено Квінслендський навчальний веб-сайт для допомоги регіональному сектору вищої освіти вийти на міжнародний ринок освітніх послуг [9, с. 94].

У 90-х роках ХХ ст. одним із найважливіших заходів, запроваджених у системі ТВО, було збільшення обсягу надання вищої освіти студентам, які перебували за кордоном, тобто мова йде про утвердження інституційної мобільності програм австралійських університетів та провайдерів. Річ у тім, що високий рівень фінансування системи освіти надав австралійським університетам змогу залучати висококваліфікований професорсько-викладацький персонал та збільшувати власний капітал, що необхідно для надання освітніх послуг за високими стандартами. Крім того, це уможливило формування та підтримку інфраструктури, яка є важливою умовою для експорту вищої освіти на міжнародному ринку. Цей факт свідчить про те, що студенти з країн-імпортерів освітніх послуг отримували навчання поза межами Австралії. Студенти навчалися у закордонних філіях австралійських університетів або в іноземному навчальному закладі, що співпрацював та надавав навчальні курси від певного австралійського університету на умовах франчайзингових угод. До прикладу, 1993 року існувало 73 закордонні програми, 1999 року їх кількість зросла до 625, а 2002 року таких програм нараховувалося уже 1569 [8, с. 12]. Заснування філій університету за кордоном - нелегкий процес," проте він дає позитивні результати, оскільки студенти і педагогічні працівники університетів отримують міжнародний досвід й компетентності міжкультурної комунікації. Крім того, ВНЗ мають змогу підтверджувати світове визнання й рейтинг, посилюються дипломатичні, комерційні та культурні відносини Австралії з іншими країнами, а іноземні країни, де функціонують філії цього університету, збільшують прибутки від освіченості населення та здійснення наукових досліджень.

Другий етап «Забезпечення якості транснаціональної вищої освіти Австралії» (початок XXI ст. - донині). Прискорений розвиток інформаційних та телекомунікаційних технологій на зорі XXI ст. забезпечив Австралії додаткові можливості надання ТВО в міжнародному масштабі. Завдяки використанню інформаційних технологій, австралійські програми освіти й підготовки стали доступні для всього світу. Успіх австралійських університетів у застосуванні таких технологій зумовлений їхнім великим досвідом, отриманим під час дистанційного навчання національних студентів. Це дало змогу надавати освіту студентам, які проживають в інших країнах. Використання австралійськими університетами інноваційних технологій у поширенні ТВО свідчить про їхню здатність пристосовуватися до нових умов та отримувати від цього фінансові прибутки.

Зауважимо, що на початку XXI більшість іноземних студентів, понад 66 %, приїжджала до австралійських університетів, щоб отримати освітній рівень бакалавра, натомість лише 31 % навчався в аспірантурі. Згодом відсоток студентів-дослідників почав швидко зростати. Цікавим є той факт, що протягом останнього десятиліття кількість іноземних студентів, які навчалися в аспірантурі австралійських університетів, зросла майже вдвічі порівняно з кількістю іноземних студентів, які навчалися, щоб отримати освітній рівень бакалавра. І станом на 2008 р. більше, ніж півмільйона іноземних студентів навчалися в Австралії [8, с. 12].

Очевидно, що прискорені темпи інтернаціоналізації та поширення ТВО висувають посилені вимоги до оцінки якості. Проблема забезпечення якості ТВО також актуалізувалася в умовах посилення ринкової орієнтації вищої освіти й активізації ролі комерційних провайдерів, що пропонують свої послуги в міжнародному масштабі. Саме якість освітніх послуг та їх реальна конкурентоздатність розглядаються міжнародними організаціями як основні критерії участі в цьому новому ринку. Відповідні критерії закладаються в основу принципів визнання кваліфікаційних документів, які видаються транснаціональними освітніми закладами. В Австралії усі ВНЗ, що навчають іноземних студентів, повинні отримати акредитацію штату або місцевого відділу Міністерства освіти та відповідних професійних і промислових організацій. Національні протоколи про процеси координації у вищій освіті Австралії засвідчені «Національним процесуальним кодексом» Органів реєстрації та провайдерів освіти і навчання іноземних студентів. Кодекс забезпечує створення загальнодержавної і юридично затвердженої структури реєстрації постачальників освіти закордонним студентам у «Загальнодержавному реєстрі установ і курсів для закордонних студентів» [3, с. 9]. Іншим важливим документом забезпечення якості ТВО є «Бенчмаркінг: настанова для австралійських університетів», у якому наголошено, що удосконалення, порівняння і конкурентоздатність впливає з сучасної сутності австралійської вищої освіти як підприємства, що працює у глобальному конкурентному світі [10, с. 69]. Адже університети, надаючи транснаціональну освіту, постають перед такими ж проблемами управління, як і кожна мультинаціональна організація:

різне культурне походження й традиції, правові вимоги, ринкові можливості, фінансові проблеми і процедури забезпечення якості.

Програма перевірки якості вищої освіти супроводжувалася низкою законодавчих ініціатив, зокрема, 2001 року була укладена угода про створення Агентства з якості університетів Австралії [3, с. 9]. Документ підписано Адміністративною радою з питань освіти, зайнятості, підготовки кадрів та молоді, що є міжвідомчим органом уряду Австралії та адміністративно-територіальних управлінь. Таке вдосконалення роботи системи освіти було важливим для сектору експорту освіти, особливо щодо поліпшення механізму перевірки якості ТВО інших країн, наприклад Великої Британії, що бере активну участь на міжнародному ринку освіти. Агентство створено як некомерційну компанію державними і територіальними органами влади, відповідальними за безпосереднє проведення перевірок. Агентство відповідає за проведення державних і територіальних якісних перевірок установ, що акредитують органи влади одноразово протягом п'яти років; подання державних звітів, у яких зафіксовано результати перевірок; подання звітів про критерії акредитації нових університетів і про рішення, ухвалені щодо вищої освіти за межами університетів; подання звітів про стандарти і міжнародне становище системи вищої освіти Австралії та гарантування її якості як результату контролю.

Висновки результатів дослідження. Підсумовуючи зазначене, сформулюємо кілька важливих висновків. В Австралії функціонують стратегії індивідуальної й інституційної інтернаціоналізації вищої освіти та експорту освітніх послуг. Інституційні стратегії передбачають підтримку ініціатив ВНЗ через політичні рішення й адміністративні системи країни. Програмні стратегії спрямовані на міжнародні студентські програми; інтернаціоналізацію змісту освітніх програм; міжнародні програми обміну; дистанційну освіту в зарубіжних філіях; міжнародне науково-технічне співробітництво й різноманітні курси професійної підготовки, зокрема короткотривалі курси за вибором; програми підтримки іноземних студентів. Упровадження цих стратегій, а також фінансова підтримка з боку уряду країни в цілому та окремих регіонів дають змогу постійно збільшувати кількість іноземних студентів в австралійських ВНЗ.

Крім того, на основі розроблених критеріїв ефективності освітньої діяльності університетів уряд, надаючи гранти, стимулює роботу з підвищення якості представлених освітніх послуг, розроблення нових освітніх програм, зорієнтованих на експорт. За результатами щорічної перевірки якості підготовки фахівців визначають рейтинг кожного університету, згідно з яким вони додатково отримують 60-80 млн австралійських доларів. Велику увагу приділяють створенню позитивного іміджу австралійських університетів на зарубіжному ринку освітніх послуг, проведенню інформаційно-рекламних кампаній під час міжнародних освітніх ярмарок. Ураховуючи відносно невеликий (порівняно з іншими провідними англосовітними країнами-експортерами) розмір австралійського сектору вищої освіти та незначний обсяг австралійської частки у світовому валовому

внутрішньому продукті та світовій торгівлі, експорт вищої освіти є надзвичайним досягненням для Австралії.

Перспективи подальших розвідок. На нашу думку, подальшого вивчення заслуговують стратегії індивідуальної й інституційної інтернаціоналізації вищої освіти та експорту освітніх послуг Австралії, досвід правильної реалізації яких надасть змогу збільшувати кількість іноземних студентів у вітчизняних ВНЗ.

Література

1. Всемирная декларация о высшем образовании для XXI века: подходы и практические меры [5-8 октяб. 1998 г., Париж] // Alma mater (Вестн. высш. шк.). - 1999. - № 3, - С. 29-35.
2. Зорников И. Н. Экспорт образовательных услуг: зарубежный опыт и российская практика / И. Н. Зорников // Вестн. Воронеж, гос. университета. - 2003. - № 2. - С. 59-65.
3. Б. Обзор систем "высшего образования сл[там ОЭС¹]. с УСТЕ¹УТ шле¹ст¹ образования в Австралии // Новости ОЭСР: образование, наука, новая экономика : Приложение. - Центр ОЭСР - ВШЭ, 2004. - С. 7-12.
4. Табачник Д. У 2011 році Україна увійшла до 10 держав-лідерів у галузі міжнародної освіти [Електронний ресурс] / Д. Табачник. - Режим доступу: <<http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/8841-dmitro-tabachnik-u-2011-rotsi-ukrajina-uvijshla-do-10-derzhav-lideriv-u-galuzi-mizhnarodnoji-osvit>>.
5. Altbach P. The Perils of Commercialism: Australia's Example / P. Altbach, A. Welch // International Higher Education. - 2011. - № 62. - P. 21-23.
6. Harman G. New Direction in Internationalizing Higher Education: Australia's Development as an Exporter of Higher Education Services / G. Harman // Higher Education Policy. - 2004. - № 17. - P. 101-120.
7. Kemp D. Vocational Education and Training and International Education, address to Annual Conference of the Australian Council for Private Education and Training Providers (Surfers Paradise, 24 August 2001) [Electronic resource] / D. Kemp. - Mode of access: <http://www.deetya.gov.au/ministers/Kemp_m+s.htm>.
8. Marginson S. International Education in Australia: Riding the Roller Coaster / Simon Marginson // International Higher Education. - 2012. - № 68. - P. 11-13.
9. OECD Thematic Review of Tertiary Education. Country Background Report: Australia. - Canberra : Department of Education, Science and Training, 2007. - 119 p.
10. Stella A. Quality assurance of transnational higher education: the experiences of Australia and India Australian Universities / A. Stella, S. Bhushan. - Quality Agency and the National University of Educational Planning and Administration. - 2011. - 275 p.
11. Varghese N. V. GATS and Higher Education: the Need for Regulatory Policies / N. V. Varghese. - Paris : UNESCO, International Institute for Educational Planning, 2007. - 26 p.